

БОГОМАЗ-НАЗАРОВА Сніжана Миколаївна –

старший викладач кафедри теорії та методики
технологічної освіти, охорони праці і безпеки життєдіяльності
Центральноукраїнського державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка
ORCID ID 0000-0002-6138-746X
email:snegokb@ukr.net

ЦАРЕНКО Ірина Леонтіївна –

старший викладач кафедри теорії та методики
технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності
Центральноукраїнського державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка
ORCID ID 0000-0002-0720-4650
e-mail: irina.tsarenkof@gmail.com

ІННОВАТИКА У ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЯХ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Вища освіта в Україні проходить стадію реформування. Це стало визначальним у пошуку інноваційних форм та технологій навчання. Сучасний освітній простір весь час заповнюється новими вимогами, кваліфікаційними ознаками, виникають нові спеціальності, які формують нові дисципліни.

Нормативними документами про освіту визначаються істотні зміни, що стосуються удосконалення вищої освіти, що визначило орієнтир на світові моделі систем освіти, новітні технології навчання, інтеграцію змісту освіти. В таких умовах реформування освіти особливостями навчання є не тільки надання нагромадженого обсягу знань, умінь та навичок, а й розвиток здатності до сприйняття та відтворення на практиці нових наукових ідей, технічних інструментів та методів виробництва, формування у майбутніх працівників новаторських здібностей, ініціативи та підприємливості. Для більшості країн з високим рівнем конкурентоспроможності характерним стає перехід від екстенсивного використання людських ресурсів з низьким рівнем базової професійної підготовки до інтенсивного використання висококваліфікованої робочої сили, більш гнучкої у сфері адаптації до нових технологій. Отже, розробка інноваційних стратегій і обґрунтування ефективних напрямів розвитку інноваційної діяльності підприємств харчової промисловості України в умовах глобалізації економіки та нестабільного ринкового середовища є актуальною і складною проблемою [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формування теорії розвитку інноваційної діяльності на сучасному етапі є результатом праці багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених у сфері інноватики. Зокрема, серед зарубіжних дослідників можна виділити дослідження Г. Менша, К. Фрімена, Р. Фостера, А. Кляйнкнехта, Ф. Кодами. Питаннями дослідження різних аспектів розвитку інноваційної діяльності займалися і вітчизняні науковці: В. Александрова, О. Амоша, Б. Андрушків, Л. Антонюк, Ю. Бажал, Г. Возняк та інші. У

наукових працях цих авторів обґрунтовано пріоритетність інноваційної діяльності. Недостатня дослідженість проблем розвитку інноваційної діяльності на рівні окремих галузей промисловості, зокрема харчової, наявність низки дискусійних питань, потреба розвитку підходів до моделювання інноваційного процесу, необхідність постійного моніторингу інноваційної діяльності в Україні, аналізу її тенденцій, виявлення найбільш істотних перешкод та визначення пріоритетних напрямів її розвитку, пошук ефективних форм організації інноваційної діяльності.

Метою статті є: обґрунтування теоретико-методологічних засад та практичних рекомендацій щодо обґрунтування напрямів активізації інноваційної діяльності в харчових технологіях з позиції розв'язання проблем та перспектив їх подолання.

Методи дослідження. Методологічною основою роботи є система загальнонаукових і спеціальних методів, що дозволило дослідити інноваційну діяльність у харчових технологіях тенденціями розвитку інноваційних процесів у галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. В педагогічній науці проаналізовано інноваційні методи навчання, спрямовані на ефективне засвоєння знань студентами, розвиток їх інтелекту, набуття умінь і навичок, досвіду самоосвіти, наукової роботи, набуття якостей, які сприятимуть творчій самореалізації. Інноваційні технології відрізняються від традиційних, перш за все, місцем і роллю основних учасників навчального процесу: викладача і студентів, їх взаємовідносинами, характером і змістом освітньої діяльності. Особлива цінність інноваційного навчання в тому, що студенти навчаються ефективній роботі в колективі. Інноваційні методи навчання скомпонували низку цікавих правил: кожна думка важлива; не бійся висловитись; ми всі – партнери; обговорюємо сказане, а не людину; обдумав, сформулював, висловив; кажи чітко, ясно, красиво; вислухав, висловився, наводь тільки обґрунтовані докази; умій погодитись і не погодитись. Звичайно ж,

нововведення не виникають як імпровізація, а є результатом тривалих наукових пошуків і узагальнення педагогічного досвіду. Креативний викладач експериментує, щоб створити ефективну методiku навчання, коригує її, вдосконалює, пропонує нові методи [4].

Основною умовою такої діяльності є інноваційний потенціал викладача. Велике значення для підготовки майбутніх фахівців харчових технологій відіграють нестандартні заняття, які викликають зацікавлення в усіх студентів. Нестандартні заняття стимулюють пізнавальну самостійність, творчу активність та ініціативу студента. Нестандартні заняття: заняття огляду знань (консультації, заняття взаємного навчання, студент у ролі викладача проводить семінарське заняття, студент у ролі фахівця дискутує з колегою по роботі та ін.); заняття комунікативної спрямованості (практикуми-диспути, конференції); заняття-імітаційно-моделюючі ігри (імітація фахової діяльності, виконання ролей за сценарієм); лекції-візуалізації; лекції-прес-конференції; лекції із задалегідь запланованими помилками; лекції-презентації [3].

При вивчення професійно спрямованих дисциплін, на нашу думку, необхідно поєднувати наступні методи: програмований, проблемний, проектний, інтерактивний, метод створення відчуття успіху в навчанні. Ефективність програмованого методу навчання на сучасному етапі розвитку освіти зростає у зв'язку з можливістю використання персональних комп'ютерів. Зміст кожної теми розбивається на окремі, логічно закінчені частки навчальної інформації – елементи інформації.

Окремим видом програмованого методу є навчання із застосуванням алгоритмів, що успішно реалізовано в навчальному процесі. Для удосконалення підготовки майбутніх фахівців харчових технологій впроваджено модуль «Інноваційні технології в харчовій галузі». Для швидкого і ефективного засвоєння нового модулю буде розроблено і впроваджено навчальний посібник «Інноваційні харчові технології».

Під час проведення практичних занять вдало використовувався проблемний метод навчання, який передбачав самостійне оволодіння знаннями у процесі вирішення пізнавальних завдань, розвиток самостійного мислення і активності студентів. Технологія проблемного навчання в процесі підготовки фахівців харчової галузі ґрунтувалася на чітких алгоритмах, що містили послідовність взаємопов'язаних етапів: створення проблемної ситуації, яка спричиняє відчуття розумового утруднення; аналіз проблемної ситуації, пошук нових елементів знань різними способами; розв'язування проблеми і перевірка одержаних результатів; систематизація та узагальнення здобутих знань і вмінь.

Метод проектів розвиває дослідницький дух, уміння самостійно здобувати знання, аналізувати матеріал, самостійно критично мислити та висловлювати власну думку, ініціативність і

наполегливість, толерантність і вміння працювати в команді, розвивати комунікативні здібності [4].

Інтерактивні методи (ділові та рольові ігри, спільні вирішення проблем, ситуаційні завдання) є однією з форм активних методів навчання.

Розв'язання ситуаційних завдань на практичних заняттях з дисципліни «Інфраструктура готельного і ресторанного господарства» дозволяє здійснювати підготовку фахівців харчових технологій.

Перед проведенням занять викладач знайомить студентів з ситуацією і переліком питань, які плануються розглядатися. На заняттях за відповідями на ці питання, студенти розробляють план дій, проекти рішень і прогнозують кінцевий результат.

При розгляді ситуації необхідно опрацювати питання загальні до всіх варіантів («Як ви оцінюєте, що сталося у даній ситуації?», «Які помилки допущені у цій ситуації?») та низку специфічних запитань та завдань, що стосуються теми та змісту ситуації. Ефективність заняття буде значно вищою при використанні відеозаписів, записів бесід, інтерв'ю, підбірок фотодокументів, схем, графіків, діаграм, тощо. Важливим є застосування методу створення відчуття успіху в навчанні. Під час завершення занять з курсу «Інфраструктура готельного і ресторанного господарства» кожному студенту важливо пережити успіх завершення власної діяльності. Перед останнім заняттям можна розробити тимчасову виставку презентацію робіт студентів (фотографій попередньо створених проектів віртуального ресторанного закладу, відеофільмів щодо проведення лекції-презентації на підсумковому занятті тощо). Демонстрація робіт в аудиторії та обговорення розроблених віртуальних проектів приносять емоційне задоволення студентам.

Це, у свою чергу, підсилює бажання удосконалити результати своєї роботи. Наприклад, наш досвід роботи дозволяє констатувати, що кожен студент може бути успішним, якщо підсумковий контроль із дисципліни «Інфраструктура готельного і ресторанного господарства» провести у нешаблонній формі – лекція-презентація отриманих результатів. Такий підхід до підсумкового контролю допомагає в цікавій, ненав'язливій формі формувати характер майбутнього фахівця.

Під час вивчення дисципліни «Інфраструктура готельного і ресторанного господарства» ефективними вважаємо такі інноваційні методичні прийоми: *задалегідь заплановані помилки* (викладач навмисно робить помилки (лексичні, стилістичні, психологічні тощо), перед тим наголошуючи студентам, щоб ці помилки помічали та виправляли, що, безумовно, викликає в них почуття власної гідності та стимулює бажання навчатися); *дебати* (обговорення, що будується на основі задалегідь фіксованих виступів студентів, об'єднаних у команди-суперники і на основі виступів-спростувань і дискусія суперечка, обговорення

певного питання. Студенти між собою із викладачами обмінюються думками, що навчає їх самостійно думати, вибудовувати аналітичний склад розуму, розвиває здатність до аргументувати та поважати думки і погляди інших); *презентація* (уміння презентувати, якісно інформувати аудиторію – важлива складова професіограми майбутнього фахівця харчових технологій); *симпозіум-форма навчальної дискусії* (студенти виступають із повідомленнями а потім відповідають на запитання аудиторії).

Запропоновані методи і прийоми не універсальні, тому, вибір методів навчання залежить від багатьох факторів: навчальної дисципліни; теми заняття та його мети (навчальної, виховної змісту й структури навчального матеріалу; часу, відведеного на засвоєння матеріалу; навчально-матеріальної бази закладу; черговості заняття за розкладом; здібностей та майстерності викладача.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розробок. Методи активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів ефективно поєднуються з іншими загальними дидактичними методами (пояснювально-ілюстративним, репродуктивним, частково-пошуковим, дослідницьким), доповнюють та урізноманітнюють їх, а також органічно вписуються в педагогічний процес і відповідають умовам педагогічного середовища закладів вищої освіти. Ця прогресивна течія в педагогіці дає змогу гармонізувати співвідношення аудиторного навчання під керівництвом викладача, застосувати інформаційні технології та вдосконалити самостійну роботу студентів, щоб розвинути в них гнучкість мислення, адаптованість до будь-яких професійних ситуацій, ініціативність, самостійність у прийнятті рішень, уміння працювати в колективі, творчий підхід до розв'язання завдань професійної діяльності.

Використання інноваційних технологій та особливих методів навчання при підготовці фахівців харчової галузі у закладах вищої освіти створює умови для ефективної самореалізації особистості майбутнього фахівця з харчових технологій та мзалежить від педагогічної майстерності викладача. Основним в організації практичних занять під час вивчення дисциплін харчових технологій стала методика навчання, яка ефективно поєднує програмоване, проблемне, проектне, інтерактивне навчання та метод створення відчуття успіху в навчанні.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Активізація навчального процесу у сучасній вищій школі : метод. огляд / уклад. Л. А. Якімова. К. : «Персонал», 2010. 32 с.
2. Алексюк А. М. Експериментальне впровадження технології модульної організації навчання у вищій школі. *Проблеми вищої школи*. 1994. Вип. 79. С. 9–17.
3. Василенко О. Інноваційні технології та методи навчання управлінських кадрів закладів

ресторанного господарства. 2015. URL: http://library.udpu.org.ua/library/files/zbirnik_nayk_praz (дата звернення: 20.03.2019).

4. Петухова О. М. Розвиток інноваційної діяльності підприємств харчової промисловості (проблеми і перспективи) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора економічних наук : 08.00.04. Київ, 2012. 40с.

REFERENCES

1. Aktyvizatsiya navchalnoho protsesu u suchasniy vyshchiy shkoli: Metod. ohlyad / Uklad. Yakymova, L. A. (2010) [Activation of the educational process in the modern high school: Method. review / layout]. Kyiv, Ukraine.
2. Alekseyuk, A. M. (1994). Eksperymentalne vprovadzheniya tekhnolohiyi modulnoyi orhanizatsiyi navchannya u vyshchiy shkoli (na prykladi humanitarnykh predmetiv) [Experimental introduction of the technology of modular organization of training in the high school (on the example of humanitarian subjects)]. *Problemy vyshchoyi shkoly*, №. 79, 9–17.
3. Vasylenko, O. (2015). Innovatsiyni tekhnolohiyi ta metody navchannya upravlinskykh kadriv zakladiv restorannoho hospodarstva. [Innovative technologies and methods of training of managerial personnel of restaurant industry institutions], available at: http://library.udpu.org.ua/library/files/zbirnik_nayk_praz (accessed 20 March 2019).
4. Pyetukhova, O. M. (2012). Rozvytok innovatsiynoyi diyalnosti pidpryyemstv kharchovoyi promyslovosti (problemy i perspektyvy). [Development of innovation activity of food industry enterprises (problems and perspectives)] : avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya doktora ekonomichnykh nauk. Kyiv, Ukraine.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

БОГОМАЗ-НАЗАРОВА

Сніжана

Миколаївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: теорія і методика технологічної та професійної освіти.

ЦАРЕНКО Ірина Леонтіївна

– кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: теорія і методика професійної освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

BOGOMAZ-NAZAROVA

Snezhana

Nikolaevna – candidate of pedagogical sciences, senior lecturer in theory and methodology of technological training, safety and life safety of the Volodymyr

Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.

Circle of research interests: theory and methodology of technological and vocational education.

TSARENKO Irina Leontyevna – candidate of pedagogical sciences, senior lecturer in theory and methodology of technological training, safety and life

safety of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.

Circle of research interests: theory and methods of professional education.

Дата надходження рукопису 18.04.2019р.

УДК 378.146:53

БОДНЕНКО Тетяна Василівна –

доктор педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій

Черкаського національного університету

імені Богдана Хмельницького

ORCID ID 0000-0002-9790-2718

e-mail: bod_t@ukr.net

КУЛИК Людмила Олександрівна –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізики

Черкаського національного університету

імені Богдана Хмельницького

ORCID ID 0000-0001-8636-358X

e-mail: kulyk1211@gmail.com

ТКАЧЕНКО Анна Валеріївна –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізики

Черкаського національного університету

імені Богдана Хмельницького

ORCID ID 0000-0002-5326-1840

e-mail: av_tkachenko@ukr.net

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ ДО ЕФЕКТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Як зазначено у концепції Нової української школи (НУШ) [1], остання буде успішною за умови, якщо до неї прийде прогресивний учитель нового покоління, вчитель нової генерації, який виконуватиме нову роль педагога – не єдиного наставника та джерела знань, а коуча (тренера, наставника, який сприятиме особистості в досягненні її життєвих цілей, розвитку та успіху, а власне «коучинг» від англ. coaching – процес, під час якого людина або група людей навчаються й одержують навички, необхідні для їхньої підтримки), фасилітатора (від англ. facilitate: сприяти, допомагати, полегшувати, тобто це вчитель, основне завдання якого полягає в стимулюванні та направленні процесу самостійного пошуку інформації та спільної діяльності учнів), тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії учня.

Нинішнє реформування системи освіти в Україні передбачає систематичне використання таких методів і засобів навчання, які засновані на співпраці (ігри, проекти – соціальні, дослідницькі, експерименти, групові завдання тощо) і передбачають залучення учнів до спільної діяльності, що, безумовно, сприяє їхній соціалізації та успішному перейманню суспільного досвіду, а відтак, зазначене зумовило, у свою чергу, зростання

частки проектної, командної, групової діяльності у педагогічному процесі, передбаченому освітніми нормативними документами, котрі регламентують зміст освіти (базовий навчальний план загальноосвітніх навчальних закладів, який визначає структуру та зміст середньої освіти через інваріантну і варіативну складові, котрі встановлюють погодинне та змістове співвідношення між освітніми галузями, а також регулює гранично допустиме навчальне навантаження учнів та загальну кількість навчальних годин; навчальними програмами, Державним базовим стандартом повної загальної освіти та ін.).

У зв'язку із вищевказаним можемо виокремити суперечності, які полягають, по-перше, у швидкому розвитку інформаційних технологій, що значною мірою випереджає зміст якісної професійної підготовки вчителя інформатики; по-друге, відсутність якісних та ефективних методів і форм підготовки вчителя інформатики до роботи в різних ланках освіти з варіацією рівнів навчання учнів (початкова ланка – пропедевтичний курс інформатики «Сходінки до інформатики», основна та старша школи – рівень стандарту, профільний чи поглиблений) та підтримки свого професійного рівня.

З огляду на зазначене, можемо констатувати, що оновлення змісту навчання учнів інформатики в